

REVISTA FOTOGRAFICA DE CATALUNYA

REDACCIÓ - PROVENÇA, 287 - TELÉFON 71177

ANY. 1
NÚM. 6

NOVEMBRE - 1933

Núm. 1 esgotat - núm 5, 5 ptes.

PREU DE SUBSCRIPCIÓ:

Un any ptes. 12'00

Sis mes-os ptes. 7'30

Núm. so't ptes. 1'50

Núm. atrassat 2'50

EL II SALÓ INTERNACIONAL D'ART FOTOGRAFIC per Modest Sabater

Als soterranis de la Plaça de Catalunya. Abans d'introduir-vos-hi heu llegit un cartell monumental amb la inscripció de «II Saló Internacional d'Art Fotogràfic», i amb una subinscripció que diu «Agrupació Fotogràfica de Catalunya», entitat que ha organitzat i patrocinat el Saló.

Fotografia? Ah! La gent s'interessa per aquest Art. Hi ha una curiositat creixent que mena un públic nombrós a visitar les exposicions selectes de fotografia. Com, si no fos així, veuríem aquesta gentada que de cara als murs dels soterranis contempla des d'un cap a l'altre del dia aquell bé de Déu d'«estampes» que un gust fi ha escollit d'entre les característiques de la producció de tots els països del món?

Els que senten el noble afany d'encarrilar les aficions fotogràfiques, de depurar el gust i allisonar-se en aquest Art, poden aprofitar l'exposició actual.

Poques vegades, potser mai, a Barcelona no s'havia realitzat un conjunt fotogràfic tan excellent com el que presenta el II Saló. Hi ha hagut un tacte exquisit en triar les fotos. I això era essencial, perquè en tractar-se d'una exposició internacional, hi havia el greu perill de fer o bé una barreja caòtica d'estils, procediments i matèria, o un uniformisme apagat i sense solta. Però, una intelligent organització ha salvat aquests obstacles. I així veiem exposició francesa, alemanya, txecoslovaca, ianqui, xinesa, japonesa, romanesa, austríaca, índica, belga, hongaresa, anglesa, polonesa, suïssa, argentina, italiana, espanyola i catalana, i en un harmònic conjunt podem descobrir aquelles característiques que són essencials de cada país.

¿Quin dubte hi ha en que la tendència estilista nostra no pot ésser la mateixa que la d'un xinès o un japonès? Pel mig d'ambdues produccions existeix una sensibilitat, un temperament, que ha de crear per força diferenciacions. I en el II Saló aquesta observació es patentitza eloqüentment. El Japó presenta, per exemple, amb la còpia exposada número 256, una fina característica d'estilització oriental: natura morta, lleu, diminuta, gràcil, com una glieisa. Xina, amb l'única obra que aporta al Saló, no desmenteix tampoc la sensibilitat oriental amiga d'una natura supersticiosa.

I cada país aferma aquella personalitat pròpia que en totes les Arts ha creat «estils» i «escoles», malgrat l'essència artística estigui per damunt d'aquestes diferenciacions ocasionals. Si en la pintura i en l'escultura, en la música i la literatura, les races han donat matissos propis a llur producció artística, ¿com no havia de tenir traços característics la producció fotogràfica de països diversos? Perquè, malgrat l'Art fotogràfic tingui un procediment mecànic «necessari», també altres elements humans, que depenen exclusivament de l'individu, entren en la seva producció.

Primerament, la sensibilitat del fotògraf en descobrir l'objecte, o el paisatge, o la «pose» de la figura humana a fotografiar. També la composició que pot entrar en l'arranjament d'una natura morta. I en saber combinar les llums, si es produeix en un estudi, o endevinar la seva conveniència si s'opera en espais lliures i amb llum natural. I tot això es propi del gust, de la sensibilitat artística de l'individu. La màquina, o sigui el procediment general, no fa sinó recollir aquella «forma» descoberta o creada. Es per aquests elements humans que la fotografia s'eleva a la categoria d'Art i és per aquesta raó que també en la fotografia hi ha tendències estilístiques, i «escoles» formades. Més que enlloc, en aquest II Saló Internacional s'hi pot descobrir aquest «produït del factor humà en la fotografia».

La còpia 353 (Franca) és una composició, de natura morta, bellíssima: trossos de porcelana, estampa subtil, fina, com tot l'art francès. I el número 28 (Suècia) un estudi femení; mig cos, ben vist de posició, i riquíssim de llum fins a donar la impressió d'una escultura en bronzo. El 131 (Argentina) estampa de bohemí, plena d'ambient i evocadora. Els 16 i 106, paisatges urbans que recullen tota la vida d'una hora de mitges llums. El 309, cap de noia, en tinta negra forta, i amb perfil il·luminat; testa puixant, altiva.

En aquest Saló, Catalunya hi aporta un bell conjunt de fotografies, en que ens revelem paisatgeristes decidits.

Enumerar el seguit de ben notables aportacions que tots els països han fet al II Saló Internacional d'Art fotogràfic, fóra tasca llarga. Es, repetim-ho, un conjunt triat amb intel·ligència i amb probitat artística, sense ganes d'«espaterrar» la gent, com massa freqüentment es sol fer en altres exposicions, sinó—segons sembla—amb un ànim d'iniciar l'aficionat en el bo i en el bell de l'Art fotogràfic, i de proporcionar un bon esplai en general a l'amant de la fotografia.

Hem d'esperar que aquest camí emprès es veurà continuat en el seu dia amb un «III Saló», en el qual poguem recordar, per associació de goigs, el Saló que hem pogut visitar enguany.

FOTOGRAFIA? SÍ; CINEMATOGRAFIA? NO!...

Conversa caçada al vol i en ple carrer, per en Marcel·lí Soler i Biosca.

En A. Bon dia !...

En Z. I bona hora !... Però, on dimoni aneu tan de pressa ?

En A. Ja ho podeu suposar... de cara a la feina.

En Z. Bé, però no teniu cinc minuts per a un amic ?

En A. Home ! tant com això, sí, sempre ! I doncs, què em conteu de bo ?

En Z. Jo res : això vós, que m'heu aturat.

En A. A propòsit ; com va ART DE LA LLUM ?

En Z. (Ficant la mà a una butxaca i traient-se un butlletí de subscripció.)
Que no sou subscriptor encara ?

En A. Sí, i tant ! Com que sóc dels que es van subscriure i pagar abans que sortís la Revista. Ja podeu veure si tenia fe en la vostra obra.

En Z. (Tornant a ficar-se el paper a la butxaca.) Mercès per la part mínima que em pugui tocar.

- En A.* (*Ràpit, allargant la mà.*) Doneu-mel aquest butlletí, que tinc un company que comença a estar ja una mica engrescat i vull veure si us el faig subscriptor.
- En Z.* (*Li'n dóna uns quants.*) A veure si ens els torneu ben aviat omplerts tots! Si tots els subscriptors d'ART DE LA LLUM es procuraven un nou subscriptor, ja veurieu quina Revista més maca que tindríem molt aviat! I ara, amb tota sinceritat: què penseu de la nostra Revista, vós que no sou cap rebentista sistemàtic i en canvi sou persona de gust? Tingueu, però, sempre present que no som cap empresa editora i que per tant no disposem de capital de cap mena.
- En A.* En general la trobo bé, molt bé inclús. És veritat que n'hi ha de millors, com «Die Galerie» de Viena, però el preu és també força diferent: com aquell que no diu res, unes tres vegades més car. A més, cal tenir en compte l'exigüitat relativa del mercat català comparat amb l'àrea lingüística del francès, anglès o alemany, i, malgrat tot, heu arribat a fer una Revista que, per un preu irrisori, està molt millor que moltes estrangeres, per cert més cares. En resum, que heu creat una cosa que mancava, o sigui una revista catalana de fotografia que pogués passar dignament les fronteres i demostrar arreu del món que existeix una Catalunya fotogràfica.
- En Z.* Us agraeixo en nom de tots aquestes «flatteries» que ens acabeu de dedicar, però amb tot això no heu dit francament el que més m'interessava, o sigui els defectes, a fi d'intentar esmenar-los... ep! sempre i quant els nostres modestos medis ho permetin...
- En A.* En aquest moment no se m'acut res... Però, teniu, ara recordeu: Hi trobo a mancau quelcom en la «vostra»...
- En Z.* (*Ràpit.*) Rectifiqueu, en la «nostra», perquè és de tots.
- En A.* Teniu raó; doncs en la «nostra» Revista hi trobo a mancau una secció de cinema amateur.
- En Z.* (*Astorat.*) De cinema heu dit?
- En A.* Sí, de cinema amateur, tal com tenen tantes revistes estrangeres.
- En Z.* (*Encara més astorat.*) Però, sant cristià! que no heu llegit mai el títol que diu *Revista fotogràfica* i per res cinematogràfica.
- En A.* Sí, home, sí, però què voleu que us digui... és costum.
- En Z.* Deixeu-vos de costums, que nosaltres som un xic revolucionaris.
- En A.* (*Mofeta.*) Que potser sou dels de Prats de Molló?
- En Z.* (*Seriós.*) No parlem de política, i menys en relació amb ART DE LA LLUM, on tota mena de política ens és prohibida. Tornant a allò de «revolucionaris», us diré que n'hi ha de moltes menes: des d'aquell que s'emplena la boca parlant a tort i a dret de la irrevolució amb tres o quatre «erres» i que en realitat no ha revolucionat mai res per la bona raó que comença per no saber què és una revolució, fins aquell que no en parla mai, però que la fa cada dia... i amb una estilogràfica. Ara bé, la nostra és modesteta, però no per això menys eficient. Consisteix simplement en rompre motllos vells. Com sabeu, a Catalunya manquen moltes coses per les quals tothom sospira, però que ningú no s'atreveix a escometre. Així van passant els anys, fins que un bon dia surt l'home d'empenta que la porta a cap. L'endemà, no ho dubteu, de tota aquella catèrvola que només feia que sospirar en sortiran com a mínim mitja dotzena, ara que han vist l'èxit del primer, disposats a posar també botiga al davant, al darrera o a tots dos costats fins, a ésser possible, reventar tots plegats, i tornem a sospirar com allò de l'antiga cançó "*Vuelve a dormir, vuelve a soñar*". I tornant ara a la Revista, fa pocs anys encara mancava en aquest país una revista catalana tant de fotografia com de cinematografia. En 1932 els braus minyons de la secció de cinema del Centre Excursionista de Catalunya van ésser els primers en rompre el foc (*a tout seigneur tout honneur!*) llençant al carrer llur revista «Cinema Amateur», ¿per què, doncs, hem de venir nosaltres ara a posar la botigueta al costat? ¿Es que no tenim prou feina a fer dintre de la Fotografia estricta? És clar que tant Art de la llum és

el fotogràfic com el cinematogràfic, però no oblidem aquell proverbi català tan ple de seny, com tot el genuinament català, que diu: «que val més menjar poc i pair bé». Ací teniu explicat allò de «fotografia sí, cinematografia no». Podeu creure'm, amic A., amb la fotografia ja en tenim ben bé prou; no tingueu por, que no acabarem la feina. Ens passa amb cada nou número d'ART DE LA LLUM el mateix que als alpinistes que com més s'enlairen més vastos i nous horitzons descobreixen. Ara que, fillet, encara no portem prou queviures a la motxilla per anar més lluny i ja, posats a fer comparances alpestres, us diré que hom no pot avançar un peu sense haver afermat abans l'altre: una relliscada podria ésser sempre de fatals conseqüències.

En A. Que no aneu encordats, com els alpinistes?

En Z. Si no anem encordats? i quina encordada! i penseu que cada dia creix la cordada dels que voluntàriament es sumen a la nostra tasca.

En A. Home, això de l'encordada ho deia en broma, però ara no us entenc.

En Z. Sí, home, sí, em refereixo a les entitats patrocinadores, protectores i adherides, on trobareu un altre exemple de revolucioneta constructora.

En A. Segueixo no entenent què voleu dir.

En Z. Doncs ja m'explicaré: sempre heu sentit a dir que un català sol és un gran home i que es trobi allí on es trobi sempre s'obre pas; que dos o tres catalans encara poden anar, però que tan bon punt són més de mitja dotzena tot acaba en allò que en estil «aperitiu» de *Mirador*, en Josep Maria de Sagarra en diria «una olla». I, ja ho heu veïeu! Per fer el que ens hem proposat fer no som la mitja dotzena de catalans mal avinguts, ans tot el contrari, ara com ara som 34 entitats. Si això no és una veritable revolucioneta en els nostres costums...

En A. Teniu raó.

En Z. Com veieu de feina n'hi ha molta a fer, el que manca és que cadascú tingui cura d'allò que li pertoca, o, com diuen els nostres veïns de l'altra banda dels Pireneus, «*A chacun son métier, que les vaches seront bien gardées*». Així fora confusionismes. I ara dispen-seu que us deixi, però se'm fa tard. Adéussiau.

En A. A reveure, i que sigui aviat.
Barcelona, 12 d'octubre de 1933.

NEO-PROCEDIMENTS O TRUCATGES

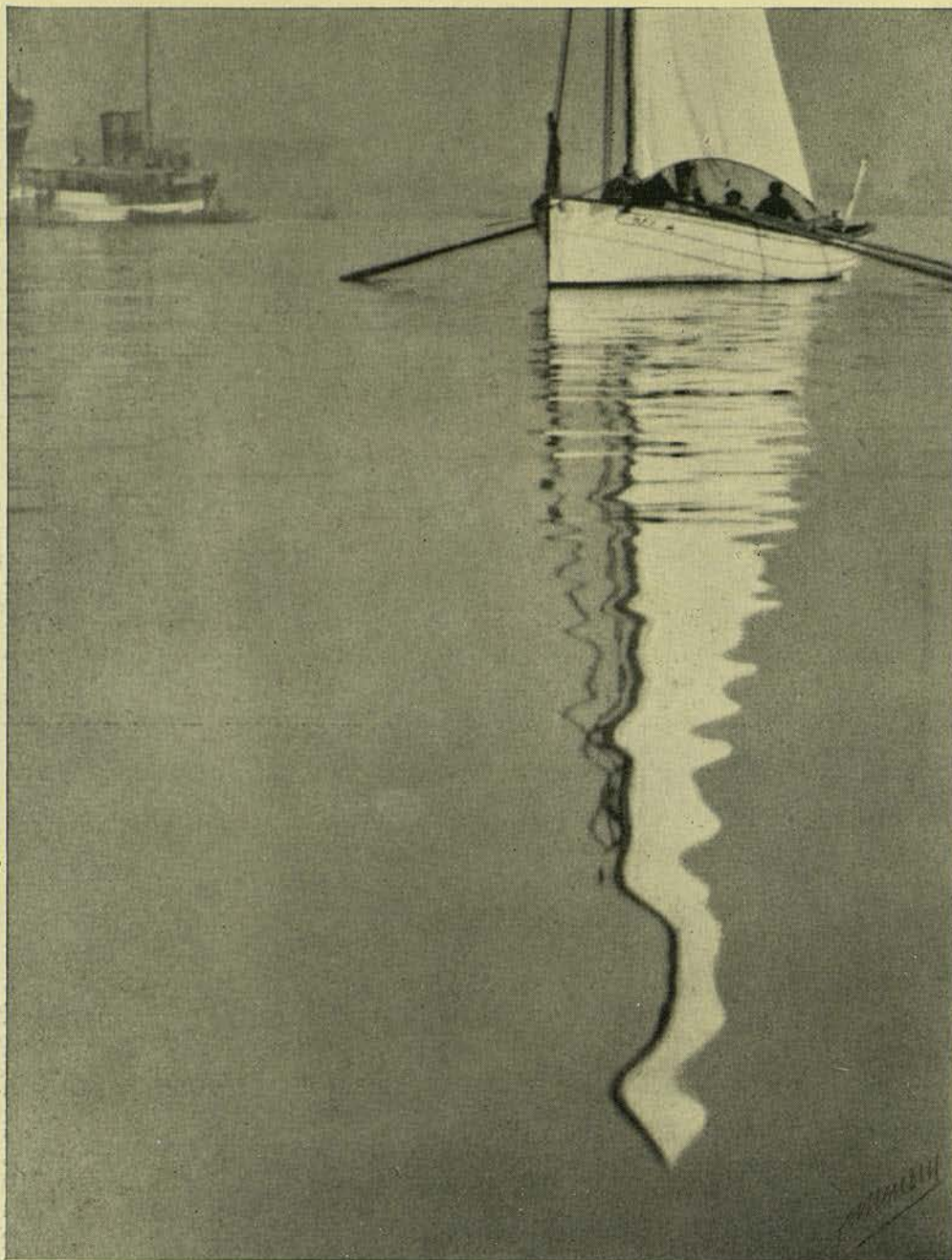
per A. Mir Escudé

En Art fotogràfic passa, igual que en les altres Arts plàstiques, que els seus conreadors encara que segueixen en l'execució dels procediments una norma científica, moltes vegades l'èxit de les seves obres no depèn solament d'aquesta llei, sinó que la solució definitiva correspon a algun truc que l'experiència de la pràctica els ha fet crear o descobrir. No cal dir que entre els aficionats a la fotografia es donen molts d'aquests casos, els quals, però, no s'arriben a divulgar, i creiem que és de necessitat que es divulgin en profit i millorament de tots els amants d'aquest bell Art. I com sigui que entenem que cal predicar amb l'exemple, iniciem aquesta secció amb l'explicació del neo-procediment bromo-tinta.

RIU LLOBREGAT
BROMOLÍ

A. BORRELL VIDAL

OMBRES BLANQUES
CLORO-BROMUR

M. RENOM

MARISMA
BROMUR

J. PASCUAL

EL FOMIGAL
BROMUR

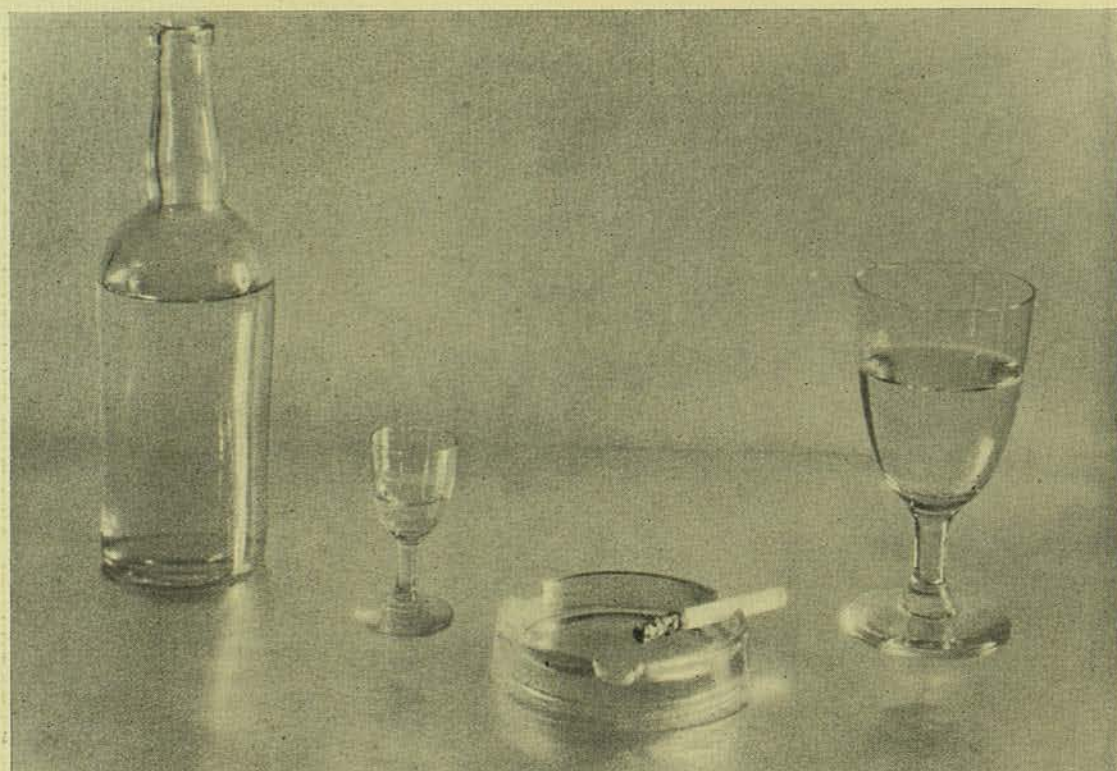
A. GRASA
SABAGOSSA

PLACA 43

BOIRA
BROMUR

J. PORQUERAS MAS

PLACA 44

TRANSPARÈNCIA
BROMUR

J. ROCAVERT

BOIRINA DE SOL
CLORO-BROMUR

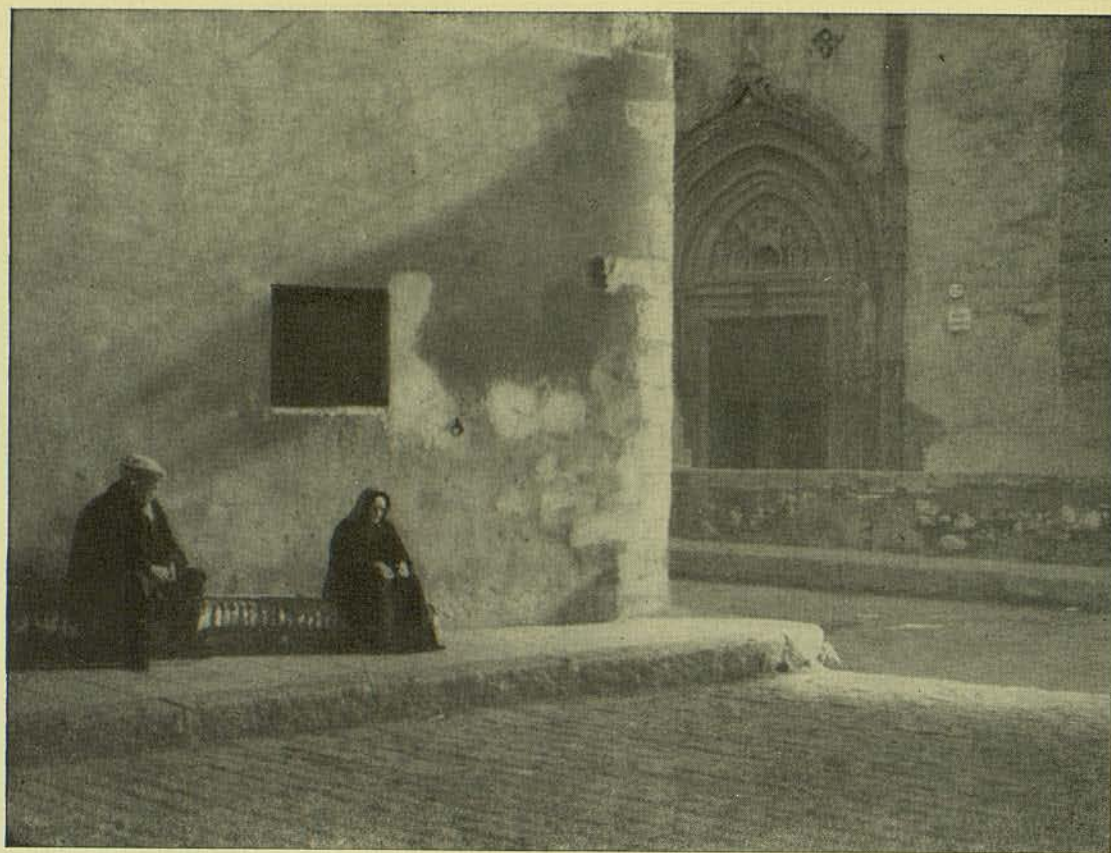
M. CLOSA

PLACA 45

BESADA D'ONA
BROMUR-VIRAT

J. VACHIER

PRIMERES LLUMS
BROMUR

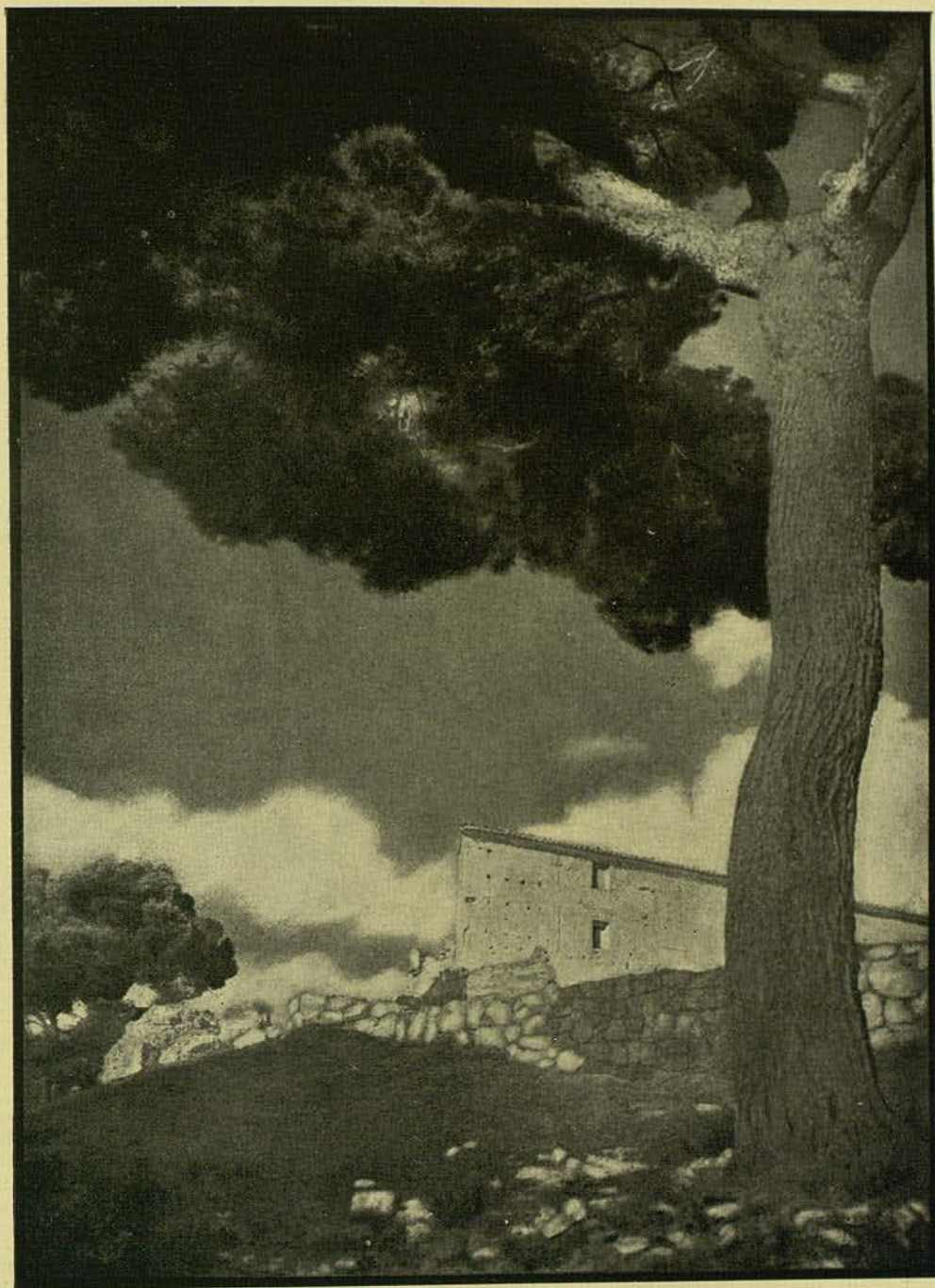
F. FOSCH

PLACA 46

PAISATGE DE RIU
BROMUR

A. CAMPANA

ESTIU
FRESSON

F. MORA CARBONELL
ALCOY

A LA PROCESIÓN
BROMUR

V. PEYDRO
VALÈNCIA

Fa uns 22 anys que a les Galeries de l'Orfeó Gracienc hom va fer una exhibició d'unes 30 obres, entre les quals cridaren l'atenció unes dotze fotografies que estaven intervingudes per aquest neo-procediment dit bromotinta, el qual, per la seva extraordinària simplicitat, permet que qualsevol operador hi aconsegueixi resultats satisfactoris.

Tots sabem les dificultats tècniques que, de vegades, tenen alguns clixés que ens proposem d'ampliar; quan es tracta d'un clixé pres a contrallum d'un paisatge, per exemple, que tingui un celatge dens i per contra d'aquesta densitat hi ha la transparència obligada pel contrallum del paisatge terral, llavors es presenten les dificultats en tirar el positiu, per la manca d'harmonia en la transparència del conjunt, i llavors cal sacrificar una de les dues parts en litigi i, en últim terme, fer una exposició mixta. Ni una ni altra cosa no soluciona el que l'operador desitja; aquest senzill procediment o trucatge que hom va a exposar, potser resoldrà en part aquestes deficiències, a part que té la condició de predisposar l'aficionat a intervenir en l'obra i posar-hi quelcom del seu gust personal.

Quan es tracti d'un clixé que no presenti les dificultats esmentades, encara és major l'èxit que hom pot tenir, si l'operador sap servir-se amb prudència de la tinta-grasa.

Posades amb evidència aquestes petites consideracions, descriurem la manera com cal operar.

Tota classe de papers bromurs són bons, però els que millor s'adapten són els de superfície mat i d'emulsió groixuda.

Una vegada llesta la prova en paper bromur, com correntment sol fer-se, i ben seca, disposarem la prova clavada amb xinxetes sobre un tauler, de manera que quedi ben estirada, a fi de facilitar l'operació del tintatge retoc; prendrem una mica de tinta-grasa del mateix to del negre de l'ampliació (tinta litogràfica o de bromoli), tindrem disposats dos vidres que serviran de tinters, una ampolleta amb aiguarràs, dos o tres manyoguets de cotó fluix, dos difumadors suaus, una goma de borrar de punta. Un cop a l'abast aquests petits estres posarem una petita quantitat de tinta damunt d'un dels vidres i procurarem escampar-la a fi d'obtenir una capa amb la meitat del vidre unificada; agafarem una mica de cotó fluix que humitejarem amb aiguarràs, i un cop ben escorregut, prendrem una mica de tinta del vidre abans preparat i la posarem a l'altre vidre, a fi d'obtenir diferents densitats, colpejant suaument a manera de tampó. Aleshores es prendrà un altre bocí de coto sec i es prendrà tinta del segon tinter, agafant la quantitat que convingui en relació al valor de les ombres que es vulguin intervenir. Abans, però, cal fer un petit assaig per comprovar la força de la tinta que es desitgi obtenir. Un cop comprovat a satisfacció, es passarà el cotó suaument per damunt dels vidres de la prova, procurant sempre anar dibuixant, tamponejant a petits cops, a fi de posar la tinta tan unificada com sigui possible. Aquesta operació pot fer-se quan es tracti de contorns o tintes fines, amb el difumini, o bé amb un cotonet que guixi com un llapis groixut. Per exemple, si hem intervingut un cel amb núvols per reforçar algunes parts, deixarem que la part aquosa de l'aiguarràs s'evapori. Això es coneix mirant la prova en posició inclinada esdevenint aquesta a tots els llocs on s'ha disposat la tinta, completament mat, cal observar que un cop feta aquesta operació quan no es tracta d'un fons llis, fa una mala impressió perquè sembla que s'ha fet malbé la prova; però no cal desil·lusionar-se, puix que, un cop deixat evaporar l'aiguarràs, tal com he dit abans, s'agafa un altre bocí de cotó completament sec i es passarà fregant suaument per damunt les ombres, dibuixant tant com es puguin, tenint en compte que es fan els difumats més delicats que hom pugui imaginar-se apretant més o menys el cotó, canviant les munyèques a mida que aquestes queden brutes. Quan es tracti de produir blancs secs es farà amb la goma de punta; quan es vulgui reforçar negre o mitges tintes fortes pot treballar-se amb el difumini o bé amb una munyeca de cotó molt fina. Si es vol intervenir en una vista o paisatge on no hi hagi núvols i es vol fer la gradació que va des del cel sobre el nostre cap, a l'horitzó, això és, donant la valoració òptica del blau del cel, es farà, amb una munyeca més grossa, i no hi fa res que l'entintat de moment passi per damunt dels contorns del paisatge.

puix que, un cop llesta la valorització de la prova, amb gran facilitat es treu amb la punta de la goma. Quan es tracta d'un retrat o una figura a la qual vulgui donar-se una valoració en el fons de tons forts, també pot fer-se amb bons resultats.

Sigui per la coincidència o per la publicitat que en diverses ocasions hom li ha donat d'aquest procediment, han estat molts els aficionats que l'han emprats en algunes de les seves obres.

Un exemple que hom pot constatar en aquesta Revista en el número de setembre, placa núm. 32, quina obra està intervinguda per aquest trucatge, amb el ben entès que si ara el seu efecte artístic és modest, abans d'intervenir-la aquest era nul, per quan era una prova de caire vulgaríssim.

En el proper número exposarem el trucatge del CALC PERDUT

ARA QUE L'HIVERN S'ATANSA...

Sobre les fotografies de neu.

per M. C.

No hi ha cap dubte que les fotografies de paisatges nevats, quan estan ben reeixides, són d'un efecte encisador. Però aquest efecte que us captiva és fill precisament d'aquella primera condició: que siguin ben reeixides, és a dir, que tinguin una bona gama de valors, que no presentin blancs crus, amb dureses irritants o, altrament, que un excés d'exposició no ocasioni l'agrisament general de la prova, presentant el paisatge aplanat i sense valors.

Tothom que hagi assajat aquesta mena d'assumptes haurà pogut constatar que és molt difícil de no caure en un d'aquesta mena de defectes. Com que la neu no es té sempre a la mà, i menys encara es tenen dies de sol en paisatges nevats, essent contràriament ben difícil que es trobin aquestes dues condicions reunides quan anem d'excursió, ens produeix més disgust encara l'esguerrar vistes preses.

Donarem, doncs, a continuació algunes indicacions per assegurar dintre el possible els treballs amb assumptes de neu i indicarem també el material més adequat per dita tasca.

Pel que al tema es refereix procureu sempre escollir assumptes que tinguin contrastos, «taca», parlant familiarment, car una superfície completament blanca és difícil, per no dir impossible, que pugui causar un efecte agradable. Arbres, troncs petits, herbes, cases, qualsevulla cosa que trenqui la monotonia d'una blancor excessiva, és suficient. Cerqueu també un enllumenat que faci remarcar dites exposicions; no esmerceu mai la llum que us vingui completament d'esquena; les llums que, essent boniques, donen bons resultats amb relativa facilitat són les laterals, sense arribar al contrallum; els motius més atractius, encara que més dificultosos: els contrallums. Un cel amb unes quantes boires o núvol exalten l'efecte produït pel quadro; no obstant, un cel llis en aquestes fotografies no resulta tan pobre com en qualsevol altre paisatge.

El material negatiu més adequat és una placa o pel·lícula ortocromàtica-anti-halo. Les emulsions molt ràpides, quan l'excés de gra no sigui un greu inconvenient, són molt indicades, car tendeixen menys a la duresa que les altres. Els filtres de llum (*ecrans*) són necessaris, no sempre han d'usar-se. Els coeficients més indicats són l'1 i el 2. Amb una placa ortocromàtica, una vegada que es té un xic de pràctica en el revelatge, no cal moltes vegades posar filtre; no obstant, l'aplicació del filtre és molt interessant per obtenir bons valors en els cels.

L'exposició es pot dir que és el secret de l'èxit. Les taules, en general, serveixen poc en els paisatges nevats. En elles és necessari amidar ben bé el poder artístic de la llum que reflexa l'assumpte. Són molt més indicats els fotòmetres de visió directa, però teniu en compte que abans de mesurar el temps, cal que acostumeu el vostre ull durant més de mig minut a mirar pel fotòmetre, car l'excessiva quantitat de llum que reflexa la neu enlluerna molt la vista.

Com a revelador pot usar-se qualsevol combinació que doni suau. Els banys a l'amidol, glicina diluïda, paramidofenol, etc., poden donar excel·lents resultats. No obstant, a continuació oferim dos fórmules al metol-hidroquinona que es condueixen molt bé:

Per plaques extra-ràpides:

Aigua, fins a 1000 c. c.; Metol, 1 gram; Hidroquinona, 2 grams; Sulfit de sosa anhidre, 20 grams; Carbonat de sosa anhidre, 15 grams; bromur de potassa, 0'5 gram.

Per plaques ultra-ràpides:

Aigua, fins a 1000 c. c.; Metol, 1 gram; Hidroquinona, 4 grams; Sulfit de sosa anhidre, 21 grams; Carbonat de Sosa, 30 grams; Bromur de potassa al 10 per 100, 15 c. c.

Per a l'ús una part de bany i mitja d'aigua.

Hi ha una altra fórmula molt bona que afina molt el gra de l'emulsió i que dona molt difícilment contrastos; però en determinades plaques anti-halo produeix l'aparició de pics i lleugeres alteracions. Te qualitats reveladores admirables i per tant és aconsellable assajar-la, puix que amb certes emulsions no es presenta cap accident. Heus-la ací:

Aigua bullida calenta, fins a 1.000 c. c.; Metol, 2 grams; Hidroquina, 5 grams; Sulfit de sosa anhidre, 10 grams; Borraix pulveritzat, 20 grams.

No cal afegir-hi bromur de potassa. El revelatge triga de quatre a 5 minuts a 18 graus centígraus de temperatura. Cal no treballar amb temperatures massa baixes perquè la hidroquinona perd molt de la seva força reductora.

El fixador ha d'ésser àcid. El positiu amb paper bromur de bona qualitat i emulsió suau. El clorobromur es pot esmerçar amb banys de revelatge concentrats donant tons negres blavosos. El to calent i els viratges sèpies o vermells, porprats, etc., són poc indicats ací i generalment produeixen efectes contraris. Un bon viratge blau de vegades augmenta la impressió favorable d'aquests assumptes.

M. C.

CURSET ELEMENTAL DE FOTOGRAFIA

per Rafael M.ª Martínez

Millorament dels negatius defectuosos

Com hem vist, una vegada fixats els negatius, aquests poden presentar-se, per ço que a l'exposició rebuda es refereix, com a negatius sobre-exposats, correctes i sub-exposats o curts de «pose». Però cada cas d'aquests pot presentar a l'ensens tres aspectes diferents, segons hagi estat correcte el temps de duració del revelatge, o hagi estat massa o poc temps en el bany revelador. Dels nous caràcters diferents que poden palesar els clixés solament un és correcte, el qual, com ja suposareu, és el negatiu que hagi estat correctament exposat i revelat.

Per modificar les imatges defectuoses hom fa ús dels banys reforçadors i rebaixadors, aplicant uns o altres, segons els casos; però es pot dir que per determinats defectes, el remei és més teòric que pràctic, car els resultats que s'obtenen són ben lluny de la perfecció. Com que no volem complicar aquí excessivament les explicacions i el nostre desig només es fer conèixer als principiants aquelles operacions que poden conduir a resultats eminentment pràctics, començarem per assenyalar els casos on el remei és més problemàtic que real, per tal que es procurin evitar, a saber: *Sobre-exposició i revelatge curt i exposició curta i revelatge curt*, són dos casos dels quals hem de fugir sempre, car tots els remeis assenyalats deixen molt que desitjar. *Revelatge curt amb exposició correcta*, és també convenient d'evitar-ho, car el reforçat necessari (com sempre que es reforça la imatge) augmenta el gra de l'emulsió. *Una imatge sub-exposada* (mai massa, car aleshores no hi ha res a fer) *amb un revelatge correcte o excessiu*, presenta sempre opacitats exagerades i ombres un xic transparents. Hem de procurar, doncs, rebaixar exclusivament les llums (opacitats dels negatius) sense que les transparències sofreixin el menor afebliment. Heus ací el tractament adequat:

Si el clixé està sec torneu-lo a rentar durant un quart d'hora. Si, pel contrari, voleu procedir al tractament després del rentat de mitja d'aigua corren que seguir sempre al fixat, no caldrà, naturalment, rentar-lo més, car dita operació no té altre objecte que fer novament permeable la capa d'emulsió i evitar desigualtats del tractament.

Prepareu un bany compost així:

Aigua destil·lada (Precisament), 100 c. c.; Solució de clorur de sodi (sal de cuina) en aigua destil·lada al 1 per 100; 4 c. c.; Persulfat d'amoniac pur, 5 grams.

En un altre recipient tindreu preparat:

Aigua corrent, 100 c. c.; Sulfit de sosa anhidre, 3 grs.

Ambdues solucions poden servir per a dos o tres plaques, però no pot perllongar-se més el seu ús ni guardar-se d'una vegada per altre.

Posareu el negatiu en el primer bany, movent contínuament la cubeta fins que, mirant per transparència, les opacitats del negatiu hagin perdut llur intensitat excessiva. Quan dites opacitats siguin d'una transparència convenient, treieu el negatiu d'aquest bany i, sense rentar-lo, el poseu directament al bany de sufit on ha de romandre de tres a quatre minuts. Després renteu amb aigua corrent durant un quart d'hora i poseu a assecar el clixé. Si aquest va ésser fixat en un bany de fixador amb alum, no apliqueu aquest tractament perquè aleshores el bany rebaixador *no respectarà les ombres*.

Quan l'exposició hagi estat correcta i el revelatge curt, reforceu la imatge en un bany al bicromat de potassa, com segueix:

Després d'haver banyat el negatiu amb aigua corrent durant un quart d'hora, ablanqui-lo en el següent bany:

Aigua, fins a 200 c. c.; Solució al 5 per 100 de bicromat de potassa, 80 c. c.; Solució al 10 per 100 d'àcid clorhídric comercial (Sal fumant) 20 c. c.

Aquesta operació deu fer-se sota una llum feble per conservar la puresa de les imatges. Una vegada desaparegut tot rastre de color negre, renteu amb vàries aigües fins que no surti acolorida l'aigua. Es pot reduir aquesta operació del rentat, si en treure el negatiu del bany ablanquidor i després d'esbandir-ho un xic, es passa per un bany de bisulfit de sosa líquid al 10 al 100. Quan el to groc del clixé hagi desaparegut, esbandiu novament durant un minut i summergeu el negatiu en un bany revelador fresc, tot transportant la cubeta a plena llum (no al sol directe). Després de deu minuts haurà tingut lloc la reducció del clorur d'argent (ennegrimient). Es renta durant un quart d'hora i es posa a assecar. Aquesta operació augmenta el gra de la imatge i a més, com gairebé tots els reforçaments, presenta sovint accidents que poden malmetre la imatge. Cal, doncs, revelar a fons a fi d'evitar el defecte.

(Seguirá)

SALONS I EXPOSICIONS

EL II SALO INTERNACIONAL D'ART FOTOGRAFIC

Es celebrà aquest Saló en la sala d'exposicions de les Galeries Subterrànies de la plaça de Catalunya, la disposició de la qual resulta força adient per aquesta mena d'exhibicions. La presentació de les obres fou, dintre la seva senzillesa, de molt bon efecte, i la situació del local afavorí remarcablement la concurrència del visitant, contribuint així al major èxit del Saló, fins al punt que hom pot dir que ha estat l'exposició fotogràfica més visitada de quantes hom ha celebrat a casa nostra, calculant-se en més de 40.000 persones les que han desfilat per davant les obres exposades. El nombre d'aquestes darreres fou de 13, degudes a 158 autors.

Estaven representades les següents nacions: Espanya, França, Gran Bretanya, Suïssa, Bèlgica, Holanda, Alemanya, Àustria, Txecoslovàquia, Portugal, Suècia, Polònia, Hongria, Romaniaa, Itàlia, Xina, Japó, Índia, Argentina i Estats Units, Canadà. El grup nacional estava dividit en dues seccions: la catalana, que comprenia una aportació nodridíssima, i un altre que comprenia la resta de l'aportació nacional. A més hi havia una secció publicitària que estava formada per obres de Mme. Albin Guillot, de França, i Josep Sala, de casa nostra.

Seguint l'ordre de col·locació, ens ocuparem de bell antuvi del grup dels Estats Units, el més nombrós dels estrangers, solament igualat per Catalunya.

La característica principal d'aquest grup és la perfecció d'execució, que és peculiar de gairebé totes les seves proves, on dit sigui de pas, són ben rars els procediments pigmentaris. D'aquests hi ha uns bromolis d'Herman A. Scherrer, entre els quals «Scene in Rothenburg» és digne d'assenyalar-se, essent, però, tots molt ben executats; Mc. Murtry també avalora la tramesa de Iankuillàndia amb uns carbros molt delicats, entre els quals «A mountainside» és una preciositat; Swahn presenta uns carbros tricolors molt interessants i que són l'assaig més simpàtic que hem vist com aplicació del colorit a la fotografia; entre els bromurs i clorobromurs, Thorek destaca la seva acusada personalitat amb els seus retrats, entre els quals «Apache» i «mon Home» — aquest darrer, més aviat una fantasia — impressionen de seguida. «Soire tranquille» de Weed, és una marina d'un relleu extraordinari; «Kitchen Still-life» de Brownell, és una natura morta on el tecnicisme predomina; «Omega» de Fassbender; «Oil tanks» de Forbath; «Colonial belle» d'Haliday, i «The lip of the Dam» són altres tantes obres on l'execució és un factor molt important en l'agradable impressió que causen; «The ase and the Maid» és un nu molt original i les tres proves d'assumptes de neu degude a Slade, són encisadores per l'admirable valoració que presenten.

No obstant, la impressió general del ianqui és la de que un excessiu tecnicisme ofega la lliure expressió del sentiment artístic, essent els temes i composicions dels quadros, escollits en forma subordinada al predomini d'aquell. D'aquesta preocupació solament es lliuren les obres de Murtry, Scherrer i d'algun altre.

En l'aportació alemanya cal assenyalar en primer terme Schroder. Aquest autor sap produir un efecte artístic, tot atenent la tècnica fins a un punt extraordinari. Les seves obres tenen, a no dubtar, intervenció. Però aquesta no passa mai del límit precís perquè no resti gairebé ofegada l'obra fotogràfica. «Der Dozent», la seva millor obra entre les exposades, és una meravella d'execució en goma bicromatada, però la seva tècnica resta encara més palesa en el bromur «Susset Spiegel Sich!», puix que amb els escasos recursos de l'emulsió argèntica, ens produeix el mateix efecte que en els seus treballs pigmentaris.

Kurt Vogelsang té un bromur «Deutsches Bauer-mädchen» que és un retrat d'un relleu i d'una força expressiva remarcables i presenta altres treballs en «reports» interessants dintre el seu aspecte impressionista. «Ameisen» de Wessels, és una nota de moviment, molt ben observada.

Austria reuneix un conjunt d'obres que palesen l'es-

piritualitat pròpia del poble austriac, lleugerament recoberta d'un vernís de frivolitat. D'aquest aspecte en són bona mostra les obres de Shausberger, de les quals «Mutter und Kind», pel caràcter poemàtic del seu tema, sobresurt de les restants, i fa palesa la perfecció tècnica pròpia de l'autor. Neumuller, un altre mestre en l'ordre tècnic, és també un excel·lent artista. «Fruchte», «Zwiebel» i «Morgenwind» són les seves millors obres. Una altra signatura, el Dr. Katscher, fa destacar la seva vàlua. Hi té dos nus realitzats al bromoli, un dels quals té la qualitat d'un quadre al pastell; Harnich, amb «Frish», augmenta el nombre d'obres tècniques perfectes d'aquest Saló.

Txecoslovàquia formava un altre grup ben representat, la característica del qual és l'energia. Totes les obres presentaven un vigor extraordinari, un esclat de força juvenívola que impressionava. «Le Grimpeur», «La dernière Route» de Klein; «Neige» de Krupka; «Slovakisque Bauerin» de Popper, i «Susser Schlummer», de Wenschchuh varen ésser les que més ens cridaren l'atenció.

Del grup anglès ens impressionaren favorablement les obres de Coole, d'una pulcritud notable; «El tajo de Ronda» i «Eastern parler» de Keighley. També era remarcable «Toni» de Douglas.

Suècia reunia algunes obres boniques i a més dos nus, de Benkow, ambdós admirables; un d'ells «Sarrow», per la bona resolució del conjunt, però l'altre, «Study», destaca sobre gairebé tot el Saló, per la delicadesa de l'execució, la simpatia del model, i l'elegància i bon gust de la composició. Es tracta d'un nu de noia, gairebé una nena, que a totes les qualitats assenyalades uneix un rostre candorós d'una expressió que es d'allò més atractiu.

Entre els restants grups citarem «Le bol cassé» de Sougez (França); «Sontags Nachmittag» de Maritz (Hongria); «Early morning» de Johnston (Canadà); «Acqua en el porto» de Destefanis (Itàlia); «Chateau Dunajec» de Przymkowski (Polònia); «Dawn of the morning light», de Nalawalla i «The inspiration of Youht Mahatma Gandhi», de Wadia, ambdues de la Índia.

Missone, que representà a Bèlgica, exposà sis tintes que, com totes les seves obres, acusaven clarament la mestria del seu autor. Especialment «Au pays du vent» resultava una obra completa en el sentit artístic del mot.

Dels nacionals, Ortiz, Echague i Mora Carbonell tenien vàries obres realitzades en Fresson, molt notables i de gran efecte, especialment «Remero vasco» i «Lino de duelo» del primer, i «En acecho» i «Paisaje» del segon. Peydró, de València, amb «A la procesión», acusava la seva personalitat prou coneguda; Grasa, especialitzat en treballs d'alta muntanya, confirmà la seva vàlua; Girona, Garay i Errazquin, de Bilbao, exhibien obres de bella factura.

De la secció catalana el conjunt de la qual dintre l'aspecte clàssic quedava molt bé, reunia exemplars interessantíssims. Batlles tenia quatre retrats, entre els quals els dos de nens eren força atractius i d'execució molt elegant. Renom se'ns mostrà encara conreador de la fotografia a l'aire lliure i, malgrat mostrar-nos amb «Nanette» el seu coneixement del retrat, ens volgué fer patent la seva afició amb dues marines molt boniques. Marimon és un altre autor que sempre es fa notar per l'acurament dels seus treballs. Encara que conegudes citarem «Campament de gitanos» i «Paisatge», de les quals l'encís de la primera no perd mai l'interès. Escayola, amb la seva acostumada valentia, ens presenta dos aspectes de «Querals» molt bonics. Martín fa evident en aquest Saló un notable progrés; Estrany és una altra nova signatura que es comptarà d'ara endavant; Carbonell ens confirma el seu valor en «Pastor», i Aznar destaca la seva personalitat amb «Reflejos»; «Gardènia» de Borrell Vidal; «Paisatge de riu» de Campaña; «Soledad» de Forcada; «Primeras luces» de Fosch; «Rumoreo» de Godó; «Segador» de Pascual; «Boira» de Porqueras; «Reflexes» de Roca, són obres que, a desgrat d'ésser conegudes, sempre es miren amb plaer.

Costum veneris» de Vachier és una composició molt bonica de línies i «Las ninfas del bosque» de Pla, conté notables alors d'execució.

La nostra felicitació més sincera al Jurat Qualifica-

dor per la bona voluntat que implica el treball de seleccionar un nombre tan crescut d'obres i per l'encert que ha palesat en la seva tasca.

CRISEJUS

NOTICIARIS D'ACTIVITATS

AGRUPACIO FOTOGRAFICA ICARIA

Curs de Fotografia

Resoltes ja les dificultats que més impediien el desenvolupament i l'actuació de les tan indispensables tasques de laboratori, la Directiva d'aquesta Agrupació després de possessionada, un dels primers treballs que encarrilà fou l'organització d'un pla d'ensenyament de treballs de laboratori. Podem avançar que a aquest objecte estem gestionant i confiem donar-les ben aviat, les dades d'un Curs de Fotografia en el qual podran inscriure's a més dels nostres consocis tots els que sentin un veritable interès per l'Art de la Fotografia.

Excursions fotogràfiques. — Sessions de projeccions.

- Dia 5 de novembre: A Aiguafreda, Avencó, Valldeu, Santa Eugènia i Figaró. Sortida: Art del Triomf (Nord) a les 6'23. Pressupost, 4 pessetes.
- Dia 15 de novembre: Interessant projecció de diapositius de diversos consocis, a l'A. F. Icaria, a les 10 de la vetlla.
- Dia 26 de novembre: A Riells, Sant Miquel del Fai i Sant Feliu de Codines. Sortida: Arc del Triomf (Nord) a les 6'23. Pressupost, 5 pessetes.
- Dia 29 de novembre: Projecció d'una sèrie de diapositives a càrrec de varis consocis, a l'A. F. Icaria, a les 10 de la vetlla.

AGRUPACIO FOTOGRAFICA «SAINT VICTOR»

- Dia 12. Excursió fotogràfica a Montmeló; sortida a les 5'40, retorn a les 12; pressupost, 1'60 pessetes.
- Dia 24. Curset de revelar clixés per ampliar, a càrrec del consoci senyor Costa, a les 21'30.
- Dia 26. Port de Barcelona; sortida Passeig Fabra i Puig a les 6'40; retorn a les 12.

SECCIO FOTOGRAFICA DEL C. B. S. PARTHENON

- Dia 5 de novembre. Excursió fotogràfica a Sant Miquel del Fay.
- Dia 7. A les 10 de la vetlla: projeccions de diapositives.
- Dia 14. De 7 a 9 de la vetlla: Consultes i canvis d'impressions.
- Dia 19. Excursió fotogràfica a Santa Creu d'Olorde.
- Dia 28. De 7 a 9 de la vetlla: Consultes i canvis d'impressions.
- Dia 21. A les 10 de la vetlla: Junta Directiva.

Per més detalls referents a les excursions, adreçar-se a Secretaria.

Apropar-se la data que aquesta Secció té per costum celebrar l'Exposició Anual de Fotografia, la Junta Directiva recorda als socis la conveniència de prendre part a la mateixa, a fi de donar-li el màxim d'importància i esplendor possibles. L'Exposició tindrà lloc de l'1 al 15 de gener de 1934, essent precis l'entrega de les proves abans del dia 28 de desembre de 1933.

NOTA PREGADA

La Secció fotogràfica del Partit Nacionalista Català segueix desenvolupant amb gran entusiasme les seves tasques fotogràfiques, gràcies a l'esforç que mai no li ha mancat per part dels afiliats a la mateixa.

Per primers de novembre està anunciada la inauguració del laboratori fotogràfic, laboratori que comptarà amb el material adequat pels diferents treballs que abasta el nostre Art.

Ens plau així mateix notificar que el nostre caríssim amic En Narcís Ricart Bague, a precés de la nostra Secció, ha accedit benèvolament a presentar en el nostre Estatge (Pl. 7, pral.), una exposició de les obres fotogràfiques que més renom li han donat en la seva vida artística-fotogràfica.

A més, periòdicament, organitza sessions de Cinema, que es veuen concorregudíssimes i que demostren palesament l'interès que tenen els nostres aficionats per aquesta branca moderna de la fotografia. Aquestes sessions, que són anunciades pel periòdic «La Nació Catalana» estan formades per programes de primera categoria, i l'entrada a les mateixes és gratuïta.

«ART DE LA LLUM» A L'ESTRANGER

En el número d'agost de la revista fotogràfica dels Països Baixos titulada *Focus* hem trobat un article signat pel senyor Tuinzing que tracta de la nostra Revista i no hem pogut menys que traduir-los a la nostra parla. Diu el següent:

«ART DE LA LLUM.

Sota el títol suara esmentat ha aparegut una nova Revista fotogràfica redactada en català. La seva aparició és deguda en primer lloc a la voluntat nacional dels catalans a posseir una revista d'aquesta mena en el seu propi idioma i en segon lloc el fet que, malgrat l'àrea territorial de parla castellana, una revista d'aquesta mena no es pot sostenir, tot i els repetits assaigs que han estat fets. Totes desapareixen als pocs anys d'haver fet llur aparició.

»ART DE LA LLUM està editada per l'activa Agrupació fotogràfica de Catalunya, els socis de la qual, senzills amateurs, figuren com a principals lectors junt amb els d'altres agrupacions i societats del ram de l'Art, el comerç i de la indústria.

»Els dos primers números mostren una bona presentació. En el número de juny vénen reproduïdes dues obres holandeses fa poc exposades a Barcelona; o siguin «La platja» de Bins, i el «Paisatge» holandès de Verwey.

»L'abonament importa 12'60 pessetes l'any. L'adreça de la redacció és Provença, 287, Barcelona.—Tuinzing.»

Nota de la Redacció.

En les ratlles abans copiades del senyor Tuinzing hi ha un error, i és que la nostra revista, i tot i que l'Agrupació fotogràfica de Catalunya hi figura en el comitè de redacció i que és l'entitat que més subscriptors ens ha portat i que més text i fotografies ens tramet per publicar, no és per això l'única que l'edita. Com tots sabem ART DE LA LLUM és un magnífic exemple de cooperació de totes les entitats fotogràfiques de la nostra terra amb un mateix ideal: el de la cultura fotogràfica netament catalana.

Malgrat aquest petit lapsus, molt explicable d'altra part tractant-se d'una cosa escrita d'Holanda estant i per persona que encara no domina plenament el nostre idioma nacional, el català. De totes passades és molt d'agrair que el senyor Tuinzing s'hagi dignat ocupar-se de la nostra benvolguda revista i de les coses del nostre país que, pel que es veu, coneix bastant bé.

AVIS IMPORTANT A LES ENTITATS FUNDADORES, PARTICIPADORES I ADHERIDES.

I. ART DE LA LLUM, amb el fi de contribuir a la història del desenvolupament de la fotografia a la nostra terra, prega a totes les entitats abans esmentades es serveixin nomenar en llur si un cronista que escrigui amb el màxim de detall i exactitud l'història de l'entitat, secció o grup fotogràfic al qual pertany. Un cop en el nostre poder aquestes ressenyes les anirem publicant una cada mes.

II. A totes les entitats fotogràfiques que vulguin adherir-se a la campanya pro hora d'estiu, que tants beneficis econòmics reporta a la Pàtria, si és que encara no ho han fet, són pregades de passar llurs presidents o persones autoritzades pels respectius Comitès amb el segell de l'entitat, a fi de signar la corresponent fulla que serà tramesa al senyor President del Parlament Català.

EL PLAER DE RETRATAR i demés GUANYAR DINERS,

s'obté amb la pel·lícula HAUFF la qual per aital finalitat ha obert un CONCURS PERMANENT això és; tota fotografia obtinguda amb la pel·lícula HAUFF pot valdre al seu remitent 200 RM de premi

EXIGEIXI, DONCS, LA PEL·LÍCULA *Hauff*

Alhora que poden pendre part en dit CONCURS tots els aficionats que consumeixin pel·lícula HAUFF, els fem present que resten amb plena llibertat per a remetre aquells motius que més els hi plaguin.

Al començament de cada trimestre, es distribuïran 76 premis de 5 a 200 RM.

Demaneu, doncs, les condicions especials per què es regeix aquest CONCURS, a totes les tendes d'articles fotogràfics, o bé al nostre representant de

HAUFF A G. Stuttgart - Feuerbach

GASPA MAMPEL

Diputació, 294

BARCELONA

Boada i Campaña

Tallers, 17 - Telèfon 19725

ESPECIALITAT EN MATERIAL PER
A PROCEDIMENTS PIGMENTARIS

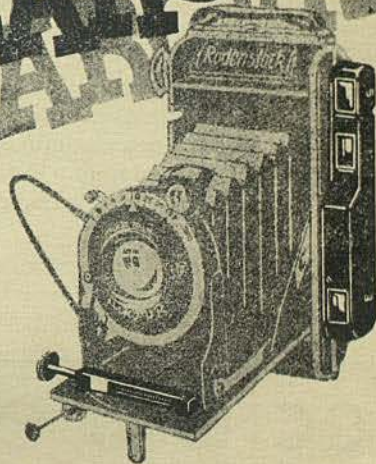
Stock en Plaques Pancromatiques

RECLAMGRAF

ANDREU MIR
ARTS GRÀFIQUE

Provença, 287
Telèfon 71177

Rodenstock CLAROVID

és la càma-
ra perfecta

i de preu
econòmic
per a Roll-
film 6x9 amb
telèmetre acoblat.

«CLAROVID» deu tota la seva capacitat superior, al objectiu RODENSTOCK i al telèmetre òptic, la qual ha estat objecte d'un seguit d'anys d'experiència i de treball.

Demaneu-ne prospectes especials al representant

GASPAR MAMPEL, Diputació, 294, (Barcelona)

Establiments Optics G. RODENSTOCK, Munich.

Els anunciants d'aquesta Revista són protectors de la mateixa. ¡Compreu-hi!

GRUP FOTOGRÀFIC ORFEO GRACIENC

Com cada any aquest Grup crida els seus socis a concórrer al Concurs anual, que serà obert al públic el dia 24 de desembre al 7 de gener pròxim, quedant invitades totes les entitats que es dediquin al conreu d'aquest bell art.

AGRUPACIÓ FOTOGRÀFICA DEL ATENEU OBRER MARTINENC

Dia 12, a les deu de la vetlla: Inauguració de l'Exposició del VIIe Concurs Fotogràfic.

Hores de visita: dies festius, de 10 a 1 i de 16 a 24; dies feiners, de 21 a 23.

Dia 21, a les deu de la vetlla: Repartiment a tots els premiats dels premis oferts, i clausura del VIIe Concurs Fotogràfic, en el qual com a fi de festa ens deleitarà amb un escollit nombre de diapositius el gran artista de l'estereoscòpia En Mateu Bausells Brandia.

S. F. AGRUPACIÓ ABAD OLIVA

En els Salons de la Secció Fotogràfica de l'AGRUPACIÓ ABAD OLIVA, i durant el passat mes d'Octubre, es celebrà amb èxit, el I Saló de Fotografia, el qual fou una exhibició en la que hi prengueren part gairebé tots els consocis, i que tan per la concepció del assumpte en sí, com per el desenvolupament general que es notà en la major part de les obres exposades, demostrà un avenç considerable.

Un exemple ben palés del que diem n'cs *RE-TORN*. Proba ben reexida i d'unes llums i enquadrat excel·lents. *MIRALLS D'HIVERN* tant per les mitges tintes com per l'execució, dona la sensació de que hom admira un dibuix al carbó. En canvi, es de doldre que la que hom titula *SOL BAIX*, no hagi estat feta damunt d'un paper menys rugós, puig hauria guanyat molt més en qualitat i ambient.

Anotem com assumpte ben vist i tallat, un detall dels tants coneguts indrets de Sant Miquel del Fai.

Són dignes de mencionar les proves: *REFLEXE*,

DE BON MATI, RECO DE JARDI, VITRALL DEL PALAU D'AIGUA, EN FITA DE COMBAT i EL CRIST CLAVAT EN LA CREU, essent totes elles d'una factura molt estimable.

Respecte a la que hom titula *BREÇOLANT*, em de fer notar que fou una verdadera llàstima, que hom hi hagués interposat aquella trama tan exagerada, puix d'altre faisó, hauria estat un assumpte que hauria lluit molt, i més tractant-se d'una composició d'aquella categoria.

NENUFERS i *CARRER DE SITGES*, són dues proves valentes de llum i d'execució perfectes.

En conjunt, em notat un avenç. Esperem doncs, que en altre ocasió els entusiastes elements de la S. F. aludida, ens faran fruir de quelcom més nou i frapant.

No hi ha dubte que essent com són els entusiastes aficionats d'aquesta Secció, tan comprensius i voluntariosos, sabran confirmar el nostre anhel.

L. BUSKA

AGRUPACIÓ FOTOGRÀFICA DE CATALUNYA

En aquest mes de novembre, l'Agrupació Fotogràfica de Catalunya, inaugura la seva tanda de cursets d'ensenyament, als quals seguint les normes establertes en anys anteriors seràn indistintament per a socis i no socis.

Els experts professors que componen el nucli orientador dels amateurs a la fotografia inscrits als cursets, son la garantia d'èxit previst i lograt fins avui.

L'horari establert és de 7 a 9 de la vetlla i els cursos planejats son els següents: **Revelatge; Positiu; Engrandiment; Viratges; Pigmentaris; Estereoscopia** i llurs distints diapositivats, **Autocromes, Mordents, etc. etc.**

Curset especial de Retoc. Curset d'estudi amb llum artificial sobre Retrat, Bodegons i Publicitari.

Cursets especials per a senyorettes.

Per a tota mena de detalls i inscripcions al local de l'Agrupació, Duc de la Victòria, 14 pral. tots els dies feiners de 7 a 9 de la tarda.

SECCIO D'OFERTES I COMANDES

1. Aparell Universal de gran precisió 6 1/2 x 9, forma quadrada (11,5 x 11,5 x 5) pes 700 grs., amb marc posterior giratori, tiratge triple (fins a 27 cms.) obturador Compur amb dispositiu patentat per a canvi del joc d'objectius marca «Institut Òptic Dr. Staebler»: Normal Tatraplast (fòrmula Tessar) 1:4,5 f—12 cms. Gran Angle Lineoplast 1:12,5 f—6 cms. i Teleobjectiu Neoplast 1:6 f—30

cms. Estat completament nou, per 800 ptes. Escriure al Apartat 913. Barcelona.

2. **REVENEDORS.** Compraria pel·lícula rígida (plana) per positivats de tots tamanys, encara que sia passada de data. Dirigir-se a J. Coma Portell, carrer Hospital, Ripoll (Girona).